

ринкових цін на сільськогосподарську продукцію можна здійснювати за допомогою методів екстраполяції. При практичному використанні запропонованого методу доцільно повторювати розра-

хунки протягом планового періоду, коригуючи показники з урахуванням ринкових тенденцій щодо майбутніх ринкових цін.

Список використаної літератури:

1. Кігель В.Р. Методи і моделі прийняття рішень в ринковій економіці: Монографія. – К.: ЦУЛ, 2003. – 202 с.
2. Кігель В.Р. Математичні методи прийняття рішень у ефективному підприємстві. – К.: ІЕУГП, 1999. – 269с.
3. Ларичев О.І. Теорія і методи прийняття рішень, а також хроніка подій в Чарівних країнах. – М.: «Логос», 2000. – 296 с.
4. Ларичев О.І. Наука и искусство принятия решений. – М.: Наука, 1979. – 200 с.
5. Розен В.В. Математические модели принятия решений в экономике. – М.: Книжный дом “Университет”, Высшая школа, 2002. – 288 с.
6. Хазанова Л.Э. Математическое моделирование в экономике – М.: БЕК, 1998. – 141 с.
7. Шелобаев С.И. Математические методы и модели в экономике, финансах, бизнесе: Учеб. Пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ, 2000. – 367 с.
8. Кочура Є.В., Косарєв В.М. Моделювання макроекономічної динаміки: Начальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 236 с.

Разрабатывается метод оптимизации календарного плана реализации запасов сельскохозяйственной продукции в условиях ценового риска. Прогнозирование рыночных цен на сельскохозяйственную продукцию предлагается осуществлять с помощью методов экстраполяции.

Developed a method for optimizing the implementation schedule, stocks of agricultural products in terms of price risk. The extrapolation methods is proposed to forecasting market prices for agricultural products to use.

Рецензент: д.е.н., професор Борисова В.А.
Дата надходження до редакції: 20.03.2012 р.

УДК 338.436.3

РОЗВИТОК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ВІДНОСИН – ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА

П. Р. Пуцентейло, д.е.н., доцент, Тернопільський національний економічний університет

Метою даного дослідження є визначення основних питань щодо налагодження зруйнованих і зміцнення наявних технологічних ланцюжків та інтеграційно-коопераційних зв'язків з виробництва і збуту конкурентної продукції, створення кластерів у тваринництві, вдосконалення управління виробничо-економічними процесами.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний розвиток тваринництва країни є невіддільним від вирішення актуальної проблеми – підвищення його конкурентоспроможності. Це особливо важливо нині, коли галузь, перебуваючи в глибокій кризі, змушена шукати шляхи вдосконалення своїх організаційних форм з метою більш раціонального використання свого ресурсного потенціалу. Впровадження інноваційних технологій і приплив інвестицій у тваринництво можуть дати певний ефект особливо в тому випадку, коли вони будуть ґрунтуватися на розвитку спеціалізації і концентрації на базі агропромислової інтеграції. Саме агропромислової інтеграції при сучасних умовах господарювання віддається одна з головних ролей у підвищенні економічної ефективності тваринництва.

Сутність агропромислової інтеграції як економічної категорії полягає в об'єднанні підприємств, що мають різну спеціалізацію і виконують різні функції у відтворювальному процесі організованого агропромислового формування. Переваги агропромислової інтеграції полягають у тому, що в результаті об'єднання економічних, організаційних, технологічних, трудових та інтелектуальних потенціалів їхніх учасників забезпечуються реальні механізми самофінансування, нарощування інвестиційних ресурсів для нових високоефективних виробництв. При цьому впровадження єдиних принципів і методів ведення господарської діяльності практично завжди забезпечує успіх і супроводжується підвищенням результативності ведення виробництва. Водночас відбувається укрупнення, злиття господарств, які вступають в інтегроване формування, що ство-

рює умови для раціональної консолідації продуктивних сил і, природно, коштів виробників, сприяє збільшенню потенційних можливостей новоствореної виробничої системи. Саме тому ефект, який досягається за рахунок розширення масштабу виробництва і з'єднання розрізнених стадій єдиного технологічного процесу, є спонукальним мотивом об'єднання підприємств у рамках інтегрованого агропромислового формування для виробництва та реалізації різноманітної і конкурентоспроможної продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Варто зазначити, що останнім часом процес взаємодії сільськогосподарських товаровиробників, переробних та інших обслуговуючих АПК підприємств у нашій країні розвивається дуже активно. Проблемам формування і функціонування інтеграційних відносин присвячені праці відомих вітчизняних учених: В. Амбросова, І. Баланюка, П. Березівського, Т. Дудара, С. Дусановського, М. Калінчика, В. Месель-Веселяка, Ю. Нестерчук, М. Одінцова, М. Пархомця, В. Рижкова, П. Саблука, А. Стельмашука, В. Топіхи, О. Ульянченка, О. Шпичака, В. Юрчишина, В. Яценка та інших.

Проте, у теоретичному та методологічному аспектах залишаються недостатньо вивченими питання інтеграційних відносин і створення кластерів у тваринництві України.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є: визначення основних питань щодо налагодження зруйнованих і зміцнення наявних технологічних ланцюжків та інтеграційно-коопераційних зв'язків з виробництва і збуту конкурентної продукції, створення кластерів у тваринництві, вдосконалення управління виробничо-економічними процесами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узагальнення досвіду роботи агропромислових формувань з вирощування і відгодівлі тварин (велика рогата худоба, свині і птиця) за останні роки показує, що саме на таких підприємствах створюються умови для підвищення ефективності виробництва для всіх суб'єктів господарювання АПК – виробників сільськогосподарської продукції, організацій, що займаються їхнім обслуговуванням, переробними підприємствами, виникають економічні, фінансові та організаційні передумови і умови, що забезпечують потенційні можливості ефективного ведення галузі на основі розширеного відтворення із заданими темпами зростання обсягів виробництва та соціально-економічних показників її розвитку.

У сучасних ринкових умовах, особливо після вступу країни до СОТ, дрібні та середні господарства з вирощування і відгодівлі тварин зможуть вижити й ефективно функціонувати, виробляючи конкурентоспроможну продукцію, тільки об'єднавшись між собою та іншими сільськогосподарськими та промисловими підприємствами в

рамках горизонтальної або вертикальної інтеграції. У перспективі це дасть змогу досягти:

- підвищення якості виробленої продукції на всіх етапах виробництва (тварина–м'ясо–м'ясна продукція);

- виходу підприємств з кризи і стабілізації свого економічного становища залученням додаткових інвестиційних ресурсів приватних інвесторів;

- відновлення зруйнованих виробничо-господарських зв'язків і їхнє подальше зміцнення в рамках інтегрованої системи відносин між виробниками сировини та переробною промисловістю як важливого симбіозу ефективного розвитку;

- повернення до управління товарними, ресурсними, фінансовими, внутрішніми і міжгалузевими потоками, скорочення витрат, усунення впливу цінового диспаритету;

- створення умов для поетапного фінансового оздоровлення сільськогосподарських підприємств, подолання збитковості і досягнення стійкої рентабельності сільського господарства;

- зняття соціальної напруженості у сільській місцевості;

- справедливого перерозподілу доходів від реалізації готових продуктів між учасниками технологічного ланцюжка відповідно до їхнього внеску у кінцеві результати роботи.

Інтегровані формування набувають різних форм: корпорації, холдинги, агропромислові фінансові групи, транснаціональні корпорації, конгломерати, концерни тощо.

Отже, важливою умовою підвищення ефективності агропромислового виробництва на основі розвитку інтеграційних процесів є створення гнучких інтеграційних зв'язків сільськогосподарських товаровиробників із переробними, обслуговуючими, торговельними та іншими структурами за рахунок об'єднання трудових, матеріально-технічних та фінансових резервів усіх учасників відтворювального процесу. Це сприятиме формуванню чіткого і стабільного економічного механізму функціонування підприємств м'ясного тваринництва в сучасних умовах розвитку ринкової економіки.

Досвід показує, що найбільш ефективним методом господарювання у тваринництві є замкнений цикл виробництва, який передбачає вирощування м'ясних порід тварин, їх переробку і реалізацію у межах власності одного суб'єкта господарювання або їхнє поєднання у вигляді виробничо-наукових, переробно-збутових об'єднань, асоціацій, корпорацій, аграрних холдингів тощо. Як правило, співпраця між виробниками і переробниками та іншими ринковими структурами, що мають відношення до них у будь-якій формі і засновані на повазі спільних інтересів, приводить до значного посилення позицій всіх сторін на ринку та зростання їхньої економічної ефективності. Загалом наростання інтеграційних

процесів оцінюється як ключовий чинник, що дасть змогу зупинити спад виробництва в тваринництві і створити передумови для його сталого розвитку.

Однією з ефективних форм у сільськогосподарському виробництві є кооперативна модель інтеграції виробництва м'яса, яка об'єднує підприємства з вирощування і відгодівлі тварин, землеробство і ветеринарне обслуговування, що органічно пов'язані між собою в техніко-економічному відношенні. Вона створює найбільш сприятливі умови для узгодження взаємної ув'язки економічних інтересів учасників інтеграції та підвищення ефективності виробництва.

Нині в сільському господарстві України відбувається створення таких кооперативних інтегрованих структур: сільськогосподарські кооперативні структури, в яких переробні підприємства відіграють роль обслуговуючих сільськогосподарських товаровиробників; асоціації, що об'єднують підприємства з відтворювального циклу на базі узгодження інтересів переважно на некомерційній основі; агрохолдинги переробних підприємств і сільськогосподарських товаровиробників на основі спільної власності; агропромислові фінансові групи, які є добровільними комерційними об'єднаннями із залученням фінансових структур; інші форми об'єднань, при яких переробні підприємства інтегруються з постачальниками сировини на основі довгострокових контрактів за взаємними поставкам сировини і продукції.

При створенні кооперативних інтегрованих структур в м'ясному тваринництві, що засновані на взаємному переплетенні технологічно взаємозалежного аграрного, промислового і фінансових капіталів, необхідно враховувати такі основоположні принципи:

1. Доцільність і взаємовигідність партнерських відносин у рамках інтегрованих агропромислових об'єднань. Дотримання цього принципу припускає, що при розвитку інтеграційних зв'язків кожен учасник інтеграції повинен реально отримати прибуток на одиницю вкладеного капіталу більше, ніж при всіх інших варіантах власного розвитку, а також більше, ніж суб'єкти господарювання такого самого розміру і спеціалізації, які беруть участь в агропромисловій інтеграції.

2. Необхідність дотримання структурного паритету учасників агропромислових об'єднань. При дотриманні цього принципу необхідно забезпечити розподіл прибутку, отриманого на кінцевому етапі виробничого циклу, на паритетній основі між всіма учасниками інтеграційного процесу відповідно до величини вкладеного ними капіталу і суспільно необхідних витрат. Ступінь врахування економічним механізмом двох перерахованих вище принципів багато в чому визначає зацікавленість суб'єктів господарювання в участі в інтегрованій системі.

3. Забезпечення пропорційності у виробни-

чому процесі передбачає адекватний розвиток виробничих потужностей зацікавлених сторін, що беруть участь в інтеграційних формуваннях. При створенні агропромислових об'єднань потрібно забезпечити оптимальність обсягів концентрації, рівня спеціалізації і комбінування виробництва, обґрунтованість рівнів фондо- та енергоозброєності працівників об'єднання.

4. Принцип безперервності виробничого процесу в рамках інтегрованих структур. Дотримання цього принципу пов'язане з необхідністю планомірного за часом використання виробничих потужностей і устаткування, а також надходження готової продукції до споживача. Розробка раціональних, стратегічно обґрунтованих бізнес-планів, що враховують весь комплекс економічних особливостей певного регіону, є однією з головних передумов ефективної інтеграції.

5. Забезпечення оптимального структурного (кількісного і якісного) складу учасників агропромислової інтеграції. Виконання цього принципу передбачає ліквідацію зайвих ланок малоефективних інтеграції, непотрібних, технологічно не виправданих посередників між сільськогосподарськими та переробними підприємствами. У міру створення матеріально-технічних і фінансових умов можливий обґрунтований перехід від простих до складних форм інтеграції (від горизонтальних структур до вертикальних, від виробничих – до виробничо-торговельних). Це зумовлює об'єктивну необхідність проведення всебічного економічного обґрунтування не тільки доцільності формування відповідних інтегрованих структур, а й оптимізації їхніх основних параметрів.

6. Ритмічність виробничого процесу внутрішніх інтегрованих структур. Цей принцип пов'язаний з важливістю рівномірності поставок сільськогосподарської сировини та виконання в часі окремих технологічних процесів сільськогосподарськими, переробними і обслуговуючими підприємствами.

Отже, формування вертикальних інтегрованих структур у тваринництві є комплексним завданням, що вимагає врахування інтересів усіх суб'єктів агропромислової інтеграції. Тому необхідне посилення наукової складової в обґрунтуванні організаційно-економічного механізму створення агропромислових структур.

Дослідження показали, що в умовах економічної кризи ефективна кооперація бізнес-процесів суб'єктів господарювання усередині однієї галузі дозволяє досягати певних конкурентних переваг: зниження витрат, впровадження нових технологій та розробка інноваційних товарів, залучення інвестицій. У свою чергу, така кооперація можлива шляхом створення агропромислових кластерів у регіонах. Кластерний підхід дає змогу сформувати комплексний погляд на державну політику розвитку регіону з урахуванням потенціалу зростання регіональних економічних суб'єктів. У результаті цього кластери є основою ефективного

економічного розвитку території регіонів і сприяють ефективності розвитку галузі, агропромислового комплексу і держави загалом.

Одним з перспективних напрямів агропромислових формувань є створення агропромислового кластера. На відміну від звичайних форм кооперації та інтеграції, кластерні системи характеризуються такими особливостями: наявність великої організації-лідера, що визначає довгострокову господарську, інвестиційну та іншу стратегію всього кластера; територіальна локалізація основної маси суб'єктів-учасників господарювання кластера; стійкість господарських зв'язків учасників кластерної системи; довгострокова координація учасників кластера в рамках виробничих програм, інноваційних процесів, контролю якості та ін.

Структура кластера – це мережа постачальників, виробників, споживачів, елементів промислової інфраструктури, дослідницьких інститутів, взаємопов'язаних у процесі створення доданої вартості. Але кластер – це ще й інструмент підвищення конкурентоспроможності територій та галузевих комплексів. Тому в контексті цього дослідження кластер – це стійке територіально-галузеве партнерство, об'єднане інноваційною програмою впровадження передових виробничих, інжинірингових та управлінських технологій з метою підвищення конкурентоспроможності агропромислових формувань – учасників кластеру. Цей підхід ґрунтується на врахуванні позитивних синергетичних ефектів регіональної агломерації, тобто близькості споживача і виробника, мережевих ефектів та дифузії знань і вмінь за рахунок міграції персоналу і виділення бізнесу. Між секторами та видами діяльності немає розмежування і всі вони розглядаються у взаємозв'язку. Так, для територіальних органів влади позитивним моментом функціонування кластерів є збільшення кількості платників податків та база оподаткування, утворюється зручний інструмент для взаємодії з бізнесом, знижується залежність від окремих бізнес-груп, виникають підстави для диверсифікації економічного розвитку території. Відповідно, для бізнесу поліпшується кадрова інфраструктура, формується інфраструктура для досліджень і розробок, знижуються витрати, виникають можливості для більш успішного виходу на міжнародні ринки.

Зазначимо, що в міру створення, функціонування та укрупнення агропромислових кластерів, створених у середині окремого регіону, конкурентоспроможність тваринництва буде асоціюватися з конкурентоспроможністю створеного кластера. Отже, регіональний м'ясопродуктовий комплекс у формі його економічного кластероутворення є об'єктом мезоекономічного структурування (рис. 1).

Нині в Україні одним з найбільш актуальних питань функціонування агропромислового комплексу – є підвищення конкурентоспроможності

виробництва і реалізації м'яса, для чого необхідний комплекс заходів щодо реалізації в регіоні моделі регульованого кластера тваринництва.

Для його успішної реалізації регіональна стратегія і стратегія розвитку кластера тваринництва мають бути взаємно погоджені. При розробці регіональної стратегії необхідно врахувати, які ключові точки зростання є в регіоні, і що можуть зробити різні групи інтересів для їхнього розвитку. Пропонована організаційна модель структури кластера виробництва м'яса представлена на рис. 1.

Першу групу суб'єктів кластера виробництва м'яса утворюють суб'єкти господарювання. Важлива підсистема структури організованого ринку м'яса – це розвинена інфраструктура, що охоплює мережу підприємств високоорганізованих форм торгівлі (біржі, гуртові ринки, аукціони, ярмарки), фінансово-кредитні установи (банки, страхові компанії, інвестиційні фонди) та організації обслуговуючого і допоміжного призначення (маркетингові, консалтингові, юридичні, постачальницькі). Особлива роль належить державі, яка не тільки бере участь на ринку як суб'єкт господарювання, а й є суб'єктом його контролю і регулювання.

Іншу групу учасників кластера становлять покупці, роль яких на ринку виконують підприємства переробної промисловості, заготівельні організації, що проводять операції із закупівлі і переробки тварин, реалізації м'ясної продукції, гуртові торгові фірми.

Серед основних напрямів роботи кластера виробництва м'яса доцільно виокремити такі. По-перше, розвиток інфраструктури регіонального ринку м'яса, яке передбачає вирішення комплексу організаційних питань, що охоплюють організацію у сфері мережі районних і міжрайонних гуртових ринків та проведення контролю за їхньою роботою; створення і подальшу участь у роботі спеціалізованої регіональної біржі; реалізацію конкурсної системи закупівель тварин для державних і регіональних державних потреб; підготовку проектів зі створення інститутів ринкової інфраструктури, а також обслуговуючого та допоміжного призначення (маркетингових, консалтингових, юридичних фірм та ін.).

По-друге, інформаційне забезпечення, яке охоплює питання створення комп'ютерної мережі з банком даних про місцевий, регіональний і між-регіональний ринок м'яса, збір та обробку інформації, що надходить, поширення відомостей про наявність худоби, поточних і прогнозованих цін, організацію навчання учасників кластера основам агробізнесу, маркетингу, біржової торгівлі.

По-третє, діяльність кластера виробництва м'яса має ґрунтуватися на результатах комплексних маркетингових досліджень, які передбачають аналіз ефективності виробництва м'яса для регіонального ринку та визначення ємності ринку

за видами і структурою м'яса та їхнім призначенням для встановлення необхідності регулюючого впливу.

Рис. 1. Модель кластера виробництва м'яса

Розвиток і регулювання регіонального гуртового ринку потрібно розглядати в контексті цілеспрямованого впливу державних і регіональних органів управління на сферу виробництва і реалізації м'яса. Регулювання передбачає взаємодію комплексу адміністративно-організаційних, правових і економічних механізмів. Результативність цієї взаємодії визначається оптимальністю поєднання інтересів трьох груп учасників кластера м'яса: споживачів, виробників і держави. Пріоритети мають бути віддані споживачам сільськогосподарської продукції та сировини.

До адміністративно-організаційних належать заходи щодо формування в регіоні елементів ринково орієнтованої інфраструктури (універсальної біржі, підприємств сервісного обслуговування, районних гуртових ринків тощо). Значне місце належить організації проведення аукціонів живої худоби і сільськогосподарських ярмарків.

Вважаємо, що найбільш перспективним напрямом є формування галузевих кластерів. З метою підвищення рівня конкурентоспроможності тваринництва необхідно шукати шляхи кооперації агропромислових підприємств з відсталих регіонів з підприємствами регіонів з більш високим

рівнем розвитку. Реалізація такої стратегії дасть змогу створити точки зростання на депресивних територіях, забезпечуючи вирішення назрілих соціальних проблем.

Висновки. З метою підвищення конкурентоспроможності тваринництва існує потреба в застосуванні інтеграційних технологій, що передбачають об'єднання економічних, організаційних, технологічних, трудових та інтелектуальних потенціалів їхніх учасників, які забезпечуються на основі механізму самофінансування і залучення інвестиційних ресурсів для нових високоєфективних виробництв. Організаційно-економічним інструментом концентрації виробничо-фінансових ресурсів суб'єктів господарювання має стати кластерне об'єднання усіх учасників тваринництва у єдиний ланцюг (вирощування племінних тварин – реалізація племінних ресурсів – постачання високоякісних м'ясних порід у товарні господарства – вирощування тварин – реалізація на переробні підприємства – виробництво м'яса і супутніх продуктів переробки – м'ясна продукція), що в свою чергу дозволить зменшити витрати, контролювати якість племінного матеріалу на усіх етапах процесу виробництва, переробки і реалізації

тварин, координувати роботу внутрішніх підрозділів, сприяти зниженню депресивності сільських

територій через зайнятість селян і зростання їх доходів.

Список використаної літератури:

1. Данкевич Є.М. Синергетичний ефект агропромислової інтеграції / Є.М. Данкевич // Інноваційна економіка. – 2012. – № 7. – С. 190–193.
2. Ефременко А. Кооперация в системе агробизнеса / А. Ефременко // АПК: экономика, управление. – 2003. – № 11. – С. 51–55.
3. Захарченко В.І. Ринкові перетворення і формування територіально-галузових корпоративних структур / В.І. Захарченко // Економіка АПК. – 2004. – №2. – С. 113–118.
4. Зеліско І.М. Особливості розвитку організаційно-правових форм інтеграційних аграрних формувань / І.М. Зеліско // Інноваційна економіка. – 2012. – № 5. – С. 39–42.
5. Кулик А. А. Розвиток інтеграції в м'ясопродуктовому підкомплексі / А. А. Кулик // Економіка АПК. – 2005. – № 7. – С. 51–55.
6. Мазуренко О.В. Розвиток інтегрованих формувань в АПК / О.В. Мазуренко // Економіка АПК. – 2006. – № 3. – С. 89–93.
7. Нестерчук Ю. О. Інтеграційні процеси в аграрно-промисловому виробництві / Ю. О. Нестерчук. – Умань : Видавець "Сочінський", 2009. – 372 с.

Целью данного исследования является определение основных вопросов налаживания разрушенных и укрепление имеющихся технологических цепочек и интеграционно-кооперационных связей по производству и сбыту конкурентной продукции, создание кластеров в животноводстве, совершенствование управления производственно-экономическими процессами.

The purpose of this study is to identify key issues in establishing destroyed and strengthening existing technological chains and integration-cooperation ties with production and marketing of competitive products, the creation of clusters in animal husbandry, improving the management of production and economic processes.

Рецензент: д.е.н., професор Олійник О.В.

Дата надходження до редакції: 12.18.2012 р.

УДК 633.1: 631.14

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ РИСІВНИЦТВА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

В. А. Єропкін, науковий співробітник, Інститут рису НААН України

В статті обґрунтовано організаційні напрями розвитку рисівництва та ефективність рисосійних сільськогосподарських підприємств.

Постанова проблеми в загальному вигляді. Одним із найбільших досягнень сільськогосподарського виробництва за радянських часів були великі державні підприємства – радгоспи, інтегровані об'єднання у формі агрокомбінатів, агрофірм, тощо, які виробляли переважну частку сільськогосподарської продукції і були найефективнішими формами господарювання. Реформування і приватизація в аграрному секторі економіки супроводжувалися подрібненням великих господарств, порушенням інтеграційних відносин із переробною промисловістю [1, 2]. Переміщення виробництва сільськогосподарської продукції в дрібнотоварні господарства, продукція яких є не конкурентоспроможною на світових ринках є тимчасовим явищем перехідної економіки. Зростання експорту сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки і входження України до СОТ потребує відродження велико-товарного виробництва, яке в ринкових умовах, як переконує світовий досвід, в основному ґрунтується на корпо-

ративному бізнесі [3, 4]. Потенціал корпорації зосереджений в концентрації ресурсів і реалізації досягнень менеджменту за допомогою команди кваліфікованих управлінців.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблеми корпоративного бізнесу, корпоративних фінансів поглиблено досліджувались зарубіжними вченими, зокрема С. Брігхемом, Р. Брейлі та С. Майєрсом, Боді Зві та Мертон К. Робертом, Р. Оуеном, Р. Конвейя та іншими. Проте їх теоретичні розробки адаптовані для умов країн з розвинутою ринковою економікою, тоді, як специфіка української економіки й галузеві особливості потребують нових підходів.

Формування цілей статті. Метою дослідження є обґрунтування організаційних напрямів розвитку рисівництва та ефективність рисосійних сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Рисівництво в Україні є невід'ємною складо-